

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

แนวโน้มในปี 2547 ที่ผ่านมาสถานการณ์น้ำมันโลกมีความอ่อนไหวราคาปรับตัวสูงขึ้นเป็นลำดับทำให้รัฐบาลตรึงราคาน้ำมันตั้งแต่ต้นปี 2547 ทั้งเบนซินและดีเซล จนกระทั่งเดือนตุลาคม พ.ศ. 2547 ได้ประกาศลอยตัวน้ำมันเบนซิน ต่อมาในวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2548 รัฐบาลได้ประกาศขึ้นราคาน้ำมันดีเซลโดยใช้นโยบายลอยตัวแบบมีการจัดการ (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2548) โดยประกาศเพิ่มราคาน้ำมันดีเซล ลิตรละ 3 บาท ส่งผลให้ราคาน้ำมันจนถึง ณ วันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2548 เบนซิน 91 ลิตรละ 22.74 บาท เบนซิน 95 ลิตรละ 24.54 บาท และดีเซลลิตรละ 20.59 บาท ส่งผลให้ธุรกิจกลุ่มพลังงานและสาธารณูปโภคได้รับการจัดอันดับเป็นดัชนีชี้วัดการเคลื่อนไหวของหลักทรัพย์ 100 อันดับแรก (สถานีโทรทัศน์เพื่อเศรษฐกิจและการลงทุน, 2548:ออนไลน์) มีปริมาณการซื้อขายอยู่ที่ 13,700.98 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 117.85 หรือร้อยละ 0.87 (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2548:ออนไลน์) รวมถึงได้รับการจัดอันดับอยู่ใน 10 บริษัทที่มีปริมาณการซื้อขายที่มากที่สุด มียอดขายที่เพิ่มขึ้น (หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน, 2548) ทำให้นักลงทุนหันไปให้ความสนใจที่จะลงทุนในธุรกิจกลุ่มพลังงานและสาธารณูปโภคมากขึ้น รวมถึงธุรกิจกลุ่มพลังงานและสาธารณูปโภคประเภทก๊าซหุงต้ม ก๊าซธรรมชาติก็ได้มีการปรับตัวสูงขึ้นตามไปด้วย

งบการเงินเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการแสดงฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัทต่าง ๆ โดยข้อมูลในงบการเงินนั้นต้องจัดทำขึ้นตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป จึงจะเป็นข้อมูลที่น่าเชื่อถือและสร้างความเชื่อมั่นแก่กลุ่มผู้ใช้งบการเงิน เช่น นักลงทุน ผู้บริหาร เจ้าหนี้ ลูกจ้าง พนักงาน และผู้ที่สนใจ (ปาริชาติ, 2545) โดยเฉพาะบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีข้อกำหนดในการจัดทำและส่งงบการเงินให้กับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อให้มีการเปิดเผยข้อมูลที่จำเป็นต่อการตัดสินใจต่อสาธารณชนอย่างถูกต้องครบถ้วนและเป็นไปในระยะเวลาที่กำหนด (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2548:ออนไลน์)

อย่างไรก็ตามข้อมูลที่เปิดเผยในงบการเงินอาจไม่เพียงพอที่ใช้ประกอบการตัดสินใจของนักลงทุน การวิเคราะห์คุณภาพกำไรจึงเป็นแนวทางที่สำคัญที่นักลงทุนควรให้ความสนใจเพื่อจะได้ทราบถึงคุณภาพกำไรที่แท้จริงของกิจการ

คุณภาพกำไร (Quality of Earning) คือกำไรที่แท้จริง (FASB, 1978) เป็นกำไรที่เกิดจากการดำเนินงานตามปกติสามารถเปลี่ยนกลับมาเป็นเงินสดที่เพียงพอต่อการเปลี่ยนแปลงสินทรัพย์ที่เสื่อมค่าได้ และเป็นกำไรที่ได้มาจากรายได้ที่เกิดขึ้นเป็นประจำ รวมทั้งกิจกรรมที่มีนัยสำคัญที่ก่อให้เกิดกำไรได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว ดังนั้นกำไรที่มีคุณภาพจึงเป็นจำนวนที่อยู่ระหว่างกำไรสุทธิทางบัญชีกับกระแสเงินสดจากการดำเนินงานหักด้วยรายการที่เกิดขึ้นไม่บ่อยครั้งหรือรายการพิเศษ (สุทธิจากภาษีเงินได้) ที่รวมอยู่ในการคำนวณกำไร คือ ในการคำนวณกำไรที่แท้จริงควรตัดรายการที่มีใช้เงินสดออกจากการคำนวณ และนำรายจ่ายที่แท้จริงทั้งหมดไปกับสินทรัพย์ไม่มีตัวตนและรายการอื่น ๆ ในงวดบัญชีนั้นหักออกจากการคำนวณกำไรที่แท้จริง นอกจากนี้บางกรณีอาจตัดรายการที่กระทบเงินสดแต่ไม่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานซึ่งเป็นรายการที่เกิดขึ้นไม่บ่อยครั้งหรือรายการพิเศษออกจากการคำนวณกำไรที่แท้จริง ซึ่งกิจการใดที่มีคุณภาพกำไรสูง หลักทรัพย์จะมีอัตราส่วนราคาหุ้นต่อกำไรต่ำ ความเสี่ยงในการลงทุนต่ำ แต่ถ้ากิจการใดประเมินแล้วคุณภาพกำไรต่ำก็จะส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกลงทุนของนักลงทุน

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาในเรื่องของการวิเคราะห์คุณภาพกำไรของธุรกิจกลุ่มพลังงานและสาธารณูปโภคในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อทราบถึงคุณภาพกำไรที่แท้จริงและเป็นแนวทางในการตัดสินใจเลือกที่จะลงทุนของนักลงทุน ผู้ที่สนใจและผู้ซึ่งบการเงินต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาการวิเคราะห์คุณภาพกำไรของธุรกิจกลุ่มพลังงานและสาธารณูปโภค ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ขอบเขตและวิธีการศึกษา

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาคูณภาพกำไร โดยการศึกษาจากรายงานประจำปีและรายงานของผู้สอบบัญชี งบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงิน ประจำปี พ.ศ. 2546 – 2547 (Annual Report 2002 – 2004) งบการเงิน หมายเหตุประกอบงบการเงินในไตรมาสที่ 1 และไตรมาสที่ 2 ประจำปี พ.ศ. 2548 ของบริษัทจดทะเบียนธุรกิจกลุ่มพลังงานและสาธารณูปโภคในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีจำนวน 18 บริษัท แบ่งเป็นจำนวน 4 กลุ่ม เลือกจำนวนกลุ่มละ 1 บริษัท โดยผู้ศึกษาได้ทำการแบ่งบริษัทจดทะเบียนในธุรกิจกลุ่มพลังงานและสาธารณูปโภค ตามลักษณะการประกอบธุรกิจที่มีลักษณะคล้ายกันจำแนกเป็น

กลุ่มบริษัทที่ประกอบธุรกิจด้านหิน	2 บริษัท
กลุ่มบริษัทที่ประกอบธุรกิจน้ำมันเชื้อเพลิงและผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม	9 บริษัท
กลุ่มบริษัทที่ประกอบธุรกิจพลังงานไฟฟ้า	6 บริษัท
กลุ่มบริษัทที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ	1 บริษัท

การศึกษาครั้งนี้โดยเลือกบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ธุรกิจละ 1 บริษัท ผู้ศึกษาใช้เกณฑ์ทุนจดทะเบียนมากที่สุดในแต่ละธุรกิจในการเลือกธุรกิจละ 1 บริษัท รวมทั้งเป็นบริษัทที่ส่งงบการเงินแก่ตลาดหลักทรัพย์ และเผยแพร่งบการเงินแก่สาธารณชน โดยบริษัทต้องไม่อยู่ในสถานะล้มละลาย หรือพิทักษ์ทรัพย์

วิธีการศึกษา และการเก็บข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษารายงานข้อมูลแบบทฤษฎี จากรายงานของผู้สอบบัญชี งบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงินในรายงานประจำปีของกิจการ และศึกษาจากหนังสือ เอกสารการบรรยาย บทความทางวิชาการ ตำราทางวิชาการ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงบการเงินของกลุ่มบริษัทที่ประกอบธุรกิจด้านหิน กลุ่มบริษัทที่ประกอบธุรกิจน้ำมันเชื้อเพลิงและผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม กลุ่มบริษัทที่ประกอบธุรกิจพลังงานไฟฟ้า และกลุ่มบริษัทที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวนกลุ่มละ 1 บริษัทเพื่อนำข้อมูลมาหาวิธีการวิเคราะห์คุณภาพกำไรของธุรกิจกลุ่มพลังงานและสาธารณูปโภค โดยนำงบการเงินมาทำการวิเคราะห์ ใช้เทคนิคในการวิเคราะห์ ได้แก่

- การประเมินผลกระทบของนโยบายการบัญชี
- การประเมินฝ่ายบริหาร
- การวัดความแปรปรวนและความเสี่ยง
- การใช้อัตราส่วนจากงบกระแสเงินสด

การเก็บข้อมูลรวบรวมข้อมูลจากรายงานของผู้สอบบัญชี งบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงิน ในรายงานประจำปี พ.ศ. 2546 - 2547 งบการเงิน หมายเหตุประกอบงบการเงินในไตรมาสที่ 1 และไตรมาสที่ 2 ประจำปี พ.ศ. 2548 ของบริษัทจดทะเบียนธุรกิจกลุ่มพลังงานและสาธารณูปโภคที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลทฤษฎีที่ได้แล้วนำมาวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์คุณภาพกำไร และนำข้อมูลที่ได้นำมาพรรณนาวิเคราะห์คุณภาพกำไร

นิยามศัพท์

ธุรกิจกลุ่มพลังงานและสาธารณูปโภค หมายถึง พลังงาน 2 ประเภท คือ พลังงานที่ใช้แล้วหมดไป ได้แก่ น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ ถ่านหิน และพลังงานที่ใช้ไม่หมด ได้แก่ ไฟฟ้า (กระทรวงพลังงาน, 2547)

คุณภาพกำไร ตามนิยามของ The Financial Accounting Standards Board (FASB) ได้กล่าวว่า คือกำไรที่แท้จริง (Real earnings) หรือกำไรที่มีคุณภาพควรเป็นกำไรที่เกิดจากการดำเนินงานตามปกติ สามารถเปลี่ยนกลับมาเป็นเงินสดที่เพียงพอต่อการเปลี่ยนแทนสินทรัพย์ที่เสื่อมค่าได้ และเป็นกำไรที่ได้มาจากรายได้ที่เกิดขึ้นเป็นประจำ รวมทั้งกิจกรรมที่มีนัยสำคัญที่ก่อให้เกิดกำไรได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว ในความหมายนี้กำไรที่แท้จริง หรือกำไรที่มีคุณภาพจึงเป็นจำนวนที่อยู่ระหว่างกำไรสุทธิทางบัญชี กับกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน หักด้วยรายการที่เกิดขึ้นไม่บ่อยครั้ง หรือรายการพิเศษ (สุทธิจากภาษีเงินได้) ที่รวมอยู่ในการคำนวณกำไร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษารังนี้คือ

1. ทำให้ทราบถึงคุณภาพกำไรของธุรกิจกลุ่มพลังงานและสาธารณูปโภคที่จะนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจในการเลือกลงทุน
2. เป็นแนวทางให้กับผู้ที่สนใจ สาธารณชน และกลุ่มผู้ใช้งบการเงินทั่วไปได้นำเทคนิคและวิธีการวิเคราะห์คุณภาพไปใช้ในกิจการที่สนใจ